EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 5. 2023
COM(2023) 614 final

Odporúčanie

# ODPORÚČANIE RADY,

## ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2023

{SWD(2023) 614 final}

Odporúčanie

# ODPORÚČANIE RADY,

## ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2023

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh[2], a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241[3], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra prispieva k obnove hospodárstva, sociálnemu zotaveniu a k vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bol aktualizovaný 30. júna 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

---

1 Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

2 Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.

3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(2) Komisia 22. novembra 2022 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2023[4], čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2023. Európska rada 23. marca 2023 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 22. novembra 2022 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2023, v ktorej Lotyšsko určila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. Komisia zároveň prijala 24. februára 2023 stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Lotyšska na rok 2023. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Európska rada schválila 23. marca 2023 a ktoré Rada prijala 16. mája 2023, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2023, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 13. marca 2023.

(3) Hoci hospodárstva EÚ vykazujú pozoruhodnú odolnosť, geopolitický kontext má na ne naďalej negatívny vplyv. Keďže EÚ odhodlane stojí po boku Ukrajiny, program hospodárskej a sociálnej politiky EÚ sa zameriava na zmierňovanie negatívneho vplyvu energetických šokov v krátkodobom horizonte, a to tak v prípade zraniteľných domácností, ako aj v prípade spoločností, pričom sa zároveň snaží nepoľavovať v úsilí o dosiahnutie zelenej a digitálnej transformácie, podpore udržateľného a inkluzívneho rastu, zabezpečovaní makroekonomickej stability a zvyšovaní odolnosti v strednodobom horizonte. Zároveň sa intenzívne zameriava aj na zvyšovanie konkurencieschopnosti a produktivity EÚ.

(4) Komisia 1. februára 2023 vydala oznámenie o *Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti*[5], ktorý má posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ a podporiť rýchly prechod ku klimatickej neutralite. Plán je doplnkom k úsiliu prebiehajúcemu v rámci Európskej zelenej dohody a plánu REPowerEU. Jeho cieľom je poskytnúť priaznivejšie prostredie na zvyšovanie výrobnej kapacity EÚ pre emisne neutrálne technológie a výrobky, ktoré sú potrebné na splnenie ambicióznych cieľov EÚ v oblasti klímy, a zároveň zabezpečiť prístup k relevantným kritickým surovinám, a to aj diverzifikáciou získavania zdrojov, riadnym využívaním geologických zdrojov v členských štátoch a maximalizáciou miery recyklácie surovín. Plán spočíva na štyroch pilieroch, ktorými sú predvídateľné a zjednodušené regulačné prostredie, urýchľovanie prístupu k finančným prostriedkom, zlepšovanie zručností a otvorený obchod v záujme vybudovania odolnejších dodávateľských reťazcov. Komisia 16. marca 2023 vydala aj oznámenie s názvom *Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030*[6], ktorého štruktúra je založená na deviatich vzájomne sa posilňujúcich faktoroch s cieľom dopracovať sa k regulačnému rámcu, ktorý by povzbudzoval rast. V oznámení sa stanovujú politické priority zamerané na aktívne zabezpečovanie štrukturálnych zlepšení, dobre cielených investícií a regulačných opatrení pre dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Ďalej uvedené odporúčania pomáhajú riešiť tieto priority.

(5) V roku 2023 pokračuje európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík vo svojom vývoji, kopírujúc pri tom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020 a 2022 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli zrevidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(6) Cieľom nariadenia o pláne REPowerEU[7], ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je čo najskôr ukončiť závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Prispeje sa tým k energetickej bezpečnosti a diverzifikácii dodávok energie do EÚ a zároveň sa zvýši miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť. Nariadenie umožňuje členským štátom pridať do svojich národných plánov obnovy a odolnosti novú kapitolu venovanú REPowerEU s cieľom financovať kľúčové reformy a investície, ktoré pomôžu dosiahnuť ciele plánu REPowerEU. Pomôžu aj posilniť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu EÚ, ako sa uvádza v Priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody určenom pre vek emisnej neutrálnosti, a prispejú k plneniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny týkajúcich sa energetiky, ktoré boli pre členské štáty vydané v roku 2022 a prípadne v roku 2023. Nariadením o pláne REPowerEU sa zavádza nová kategória nenávratnej finančnej podpory, ktorú majú členské štáty k dispozícii na financovanie nových reforiem a investícií súvisiacich s energetikou v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti.

(7) Komisia 8. marca 2023 prijala oznámenie, ktoré obsahuje usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2024. Jeho cieľom je podporiť členské štáty pri vypracúvaní programov stability, resp. konvergenčných programov, a tým posilniť koordináciu politík[8]. Komisia pripomenula, že všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu sa koncom roka 2023 deaktivuje. Vyzvala na prijatie fiškálnych politík v rokoch 2023 – 2024, ktoré zabezpečia strednodobú udržateľnosť dlhovej služby a zároveň udržateľným spôsobom zvýšia potenciálny rast. Členské štáty boli vyzvané, aby vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch na rok 2023 stanovili, ako vo svojich fiškálnych plánoch zabezpečia dodržiavanie referenčnej hodnoty pre deficit na úrovni 3 % HDP, ako aj realistické a nepretržité znižovanie dlhu, resp. jeho udržanie na obozretnej úrovni v strednodobom horizonte. Komisia vyzvala členské štáty, aby postupne zrušili vnútroštátne fiškálne opatrenia zavedené na ochranu domácností a podnikov pred energetickým cenovým šokom, pričom začnú najmenej cielenými opatreniami. Zároveň uviedla, že ak by v dôsledku obnovených tlakov na ceny energie bolo potrebné predĺžiť podporné opatrenia, členské štáty by takéto opatrenia mali zacieliť na zraniteľné domácnosti a podniky oveľa lepšie než v minulosti. Komisia navrhla, aby fiškálne odporúčania boli kvantifikované a diferencované a aby boli formulované na základe čistých primárnych výdavkov, ako to navrhuje vo svojom oznámení o usmerneniach pre reformu rámca správy hospodárskych záležitostí EÚ[9]. Odporučila, aby všetky členské štáty pokračovali v ochrane investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečili účinné

[7] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

[9] COM(2022) 583 final.

využívanie finančných prostriedkov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, a to najmä v prospech cieľov zelenej a digitálnej transformácie a odolnosti. Komisia uviedla, že navrhne Rade, aby na jar 2024 začala postupy pri nadmernom deficite, a to na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023 v súlade so súčasnými právnymi ustanoveniami.

(8) Komisia 26. apríla 2023 predložila legislatívne návrhy na zavedenie komplexnej reformy pravidiel EÚ týkajúcich sa správy hospodárskych záležitostí. Hlavným cieľom návrhov je posilniť udržateľnosť verejného dlhu a podporiť udržateľný a inkluzívny rast vo všetkých členských štátoch prostredníctvom reforiem a investícií. Tieto návrhy majú členským štátom poskytnúť väčšiu kontrolu nad tým, ako koncipujú svoje strednodobé plány, pričom zavádzajú prísnejší režim presadzovania pravidiel s cieľom zabezpečiť, aby členské štáty plnili záväzky, ktoré prijali vo svojich strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch. Cieľom je dokončiť túto legislatívnu prácu v roku 2023.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Lotyšsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Lotyšska[10]. Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Lotyšsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Lotyšsko 25. apríla 2023 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2023 a 17. apríla 2023 svoj program stability na rok 2023 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2023 zohľadňujú aj polročné správy Lotyšska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 24. mája 2023 uverejnila správu o Lotyšsku na rok 2023[11]. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Lotyšsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2022, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Lotyšska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Lotyšska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Lotyšskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 24. mája 2023[12]. Dospela

[10] Vykonávacie rozhodnutie Rady z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Lotyšska (ST 10157/21; ST 10157/21 ADD 1; ST 10157/21 ADD 1 COR 1).

[11] SWD(2023) 614 final.

[12] SWD(2023) 636 final.

k záveru, že v Lotyšsku neexistujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta súvisiace s externými pôžičkami a bývaním zostávajú mierne; riziká pre konkurencieschopnosť sú relevantné, ale celkovo sa zdá, že v blízkej budúcnosti budú pod kontrolou. Nedávne zvýšenie deficitu bežného účtu bolo značné, očakáva sa však, že deficit sa v tomto roku výrazne zníži a v roku 2024 bude ďalej klesať. Očakáva sa, že čistá medzinárodná investičná pozícia Lotyšska, ktorá sa v poslednom desaťročí výrazne zlepšila, zostane vo všeobecnosti stabilná. Napriek tomu môžu inflácia a tlaky na mzdy v prípade ich pretrvávania predstavovať riziko zhoršenia konkurencieschopnosti Lotyšska, a to najmä v dôsledku toho, že jadrová inflácia je výrazne nad priemerom eurozóny. Hoci sa rast cien obytných nehnuteľností nedávno zvýšil, zdá sa, že nadhodnotenie cien obytných nehnuteľností nemá závažný charakter. Rast cien obytných nehnuteľností sa navyše koncom roka 2022 spomalil, objem hypotekárnych úverov je nízky a dlh domácností je obmedzený a z hľadiska príjmu domácností klesá. Lotyšsko čelí kľúčovým štrukturálnym hospodárskym výzvam súvisiacim s klesajúcou ponukou pracovnej sily, čo prispelo k rýchlemu zvýšeniu jednotkových nákladov práce a riziku narušenia konkurencieschopnosti v strednodobom horizonte. Nastavenie politiky je celkovo priaznivé, hoci určité dodatočné úsilie by mohlo pomôcť riešiť riziká vyplývajúce zo zistených zraniteľných miest. V tejto súvislosti by mali význam politiky na zabezpečenie konkurencieschopnosti vrátane opatrení na zvýšenie kvality a kvantity ponuky pracovnej sily. Skrátenie procesu povoľovania výstavby by pomohlo podporiť ponuku bývania a zlepšiť situáciu na trhu s bývaním.

(13) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat[13], sa deficit verejných financií Lotyšska znížil zo 7,1 % HDP v roku 2021 na 4,4 % HDP v roku 2022, zatiaľ čo verejný dlh klesol zo 43,7 % HDP na konci roku 2021 na 40,8 % HDP na konci roku 2022. Komisia 24. mája 2023 uverejnila správu podľa článku 126 ods. 3 ZFEÚ[14]. V správe sa rozoberala rozpočtová situácia Lotyšska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2022 presiahol referenčnú hodnotu 3 % HDP stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 8. marca 2023[15] Komisia nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite na jar 2023. Komisia namiesto toho uviedla, že navrhne Rade, aby na jar 2024 začala postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023. Lotyšsko by to malo zohľadniť pri plnení svojho rozpočtu na rok 2023 a pri vypracúvaní návrhu rozpočtového plánu na rok 2024.

(14) Saldo verejných financií ovplyvnili opatrenia fiškálnej politiky prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. V roku 2022 takéto opatrenia zvyšujúce výdavky zahŕňali kompenzáciu nákladov na vykurovanie (na základe použitého zdroja energie) a zníženie účtov domácností za elektrinu, mesačné dávky pre zraniteľné domácnosti a rodiny s deťmi, ako aj skoršiu indexáciu dôchodkov či granty pre energeticky náročné spoločnosti a kompenzáciu za zvýšenie nákladov na elektrickú energiu pre spoločnosti. Komisia odhaduje, že čisté rozpočtové náklady na tieto opatrenia v roku 2022 predstavovali 1,5 % HDP. Saldo verejných financií bolo ovplyvnené aj rozpočtovými nákladmi na dočasnú ochranu vysídlených osôb z Ukrajiny, ktoré sa v roku 2022 odhadujú na 0,2 % HDP. Odhadované náklady

[13] Eurostat – Euro ukazovatele 47/2023, 21. 4. 2023.

[14] COM(2023) 631 final, 24. 5. 2023.

[15] COM(2023) 141 final, 8. 3. 2023.

na dočasné núdzové opatrenia súvisiace s ochorením COVID-19 zároveň klesli z 5,0 % HDP v roku 2021 na 1,2 % HDP v roku 2022.

(15) Rada 18. júna 2021 odporučila, aby Lotyšsko[16] v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada Lotyšsku takisto odporučila, aby udržiavalo pod kontrolou rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov.

(16) Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky[17] v roku 2022 neutrálne, a to na úrovni 0,0 % HDP, čo bolo vzhľadom na vysokú infláciu primerané. V súlade s odporúčaním Rady Lotyšsko naďalej podporovalo obnovu investíciami financovanými z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ dosiahli v roku 2022 výšku 1,1 % HDP (1,3 % HDP v roku 2021). V dôsledku kapacitných obmedzení a zvýšenia cien v stavebníctve sa niektoré investície financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v roku 2022 oneskorili, čo viedlo k malému poklesu výdavkov. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov predstavovali reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 1,2 percentuálneho bodu[18]. Lotyšsko teda nezachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov, čo nie je v súlade s odporúčaním Rady. Rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) zároveň predstavoval reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,3 percentuálneho bodu. Lotyšsko teda udržalo rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod kontrolou.

(17) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v programe stability, je na rok 2023 a na nasledujúce obdobie opatrný. Vláda predpokladá, že reálny HDP bude v roku 2023 stagnovať a v roku 2024 vzrastie o 2,0 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá vyšší rast reálneho HDP na úrovni 1,4 % v roku 2023 a 2,8 % v roku 2024, čo odzrkadľuje začlenenie nových zverejnení údajov v porovnaní s programom stability, konkrétne revízií údajov týkajúcich sa rastu HDP v roku 2022, ako aj rýchleho odhadu na prvý štvrťrok 2023, podľa ktorých je rast HDP vyšší, než sa pôvodne očakávalo. V nominálnom vyjadrení je však rast HDP v oboch prognózach podobný, keďže v programe stability sa očakáva rast vo výške 11,7 % v roku 2023 a 5,5 % v roku

---

16 Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 63).

17 Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení) okrem dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19, ale vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ v porovnaní so strednodobým potenciálnym rastom. Podrobnejšie informácie sú uvedené v rámčeku 1 v tabuľkách týkajúcich sa fiškálnej štatistiky.

18 Tento reštriktívny príspevok je spôsobený najmä nižšími výdavkami na investičné projekty spolufinancované z fondov EÚ, čo ovplyvnilo aj vývoj vnútroštátneho spolufinancovania (najmä na úrovni miestnej samosprávy), ako aj presunom vojenského vybavenia na Ukrajinu, ktorý sa zaznamenáva ako záporná tvorba hrubého fixného kapitálu kompenzovaná kapitálovým transferom.

Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov zároveň predstavovali expanzívny príspevok vo výške 1,7 percentuálneho bodu HDP. Zvýšenie ostatných kapitálových výdavkov možno vo veľkej miere vysvetliť dvoma faktormi – vytvorením zásob zemného plynu pre bezpečnosť národných dodávok energie, ako aj dodaním vojenského vybavenia Ukrajine.

2024, pričom Komisia v príslušných rokoch predpokladá rast na úrovni 10,5 % a 5,6 %.

(18) Vláda vo svojom programe stability na rok 2023 očakáva, že pomer deficitu verejných financií sa v roku 2023 zníži na 4,0 % HDP. V úprave deficitu v roku 2023 sa odzrkadľuje najmä vývoj výdavkov. Od postupného ukončenia väčšiny podporných opatrení súvisiacich s pandémiou sa očakáva príspevok znižujúci deficit a jednorazové výdavky na vytvorenie národných zásob plynu v roku 2022 sa na rok 2023 neplánujú. Tieto úspory majú byť čiastočne kompenzované výdavkovými opatreniami zahrnutými v rozpočtovom balíku na rok 2023, ako je zvýšenie miezd pre verejnú správu a zdravotnícky personál, vyššie bežné výdavky na zdravotnícke služby, vedu, výskum a vysokoškolské vzdelávanie, ako aj rozsiahly balík verejných investícií do obrany a vnútornej bezpečnosti. Okrem toho sa v dôsledku vyšších indexačných koeficientov očakávajú vyššie výdavky na dôchodky a sociálne príspevky. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne zo 40,8 % na konci roku 2022 na 39,6 % na konci roku 2023. V prognóze Komisie z jari 2023 sa na rok 2023 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 3,8 % HDP. To je v súlade s deficitom, ktorý sa predpokladá v programe stability. V prognóze Komisie z jari 2023 sa počíta s mierne vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 39,8 % na konci roku 2023.

(19) Saldo verejných financií v roku 2023 budú podľa očakávaní naďalej ovplyvňovať opatrenia prijaté na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvyšovania cien energie. Patria medzi ne hlavne opatrenia z roku 2022, ktorých platnosť bola predĺžená. V prognóze Komisie z jari 2023 sa v roku 2023 predpokladajú čisté rozpočtové náklady na podporné opatrenia na úrovni 1,0 % HDP[19]. Zdá sa, že väčšina opatrení v roku 2023 nie je zameraná na najzraniteľnejšie domácnosti alebo podniky, pričom plne nevysielajú cenový signál na zníženie dopytu po energii a zvýšenie energetickej efektívnosti. V dôsledku toho sa v prognóze Komisie z jari 2023 výška cielených podporných opatrení, ktorú možno zohľadniť pri posudzovaní dodržiavania odporúčania na rok 2023, odhaduje na 0,1 % HDP v roku 2023 (v porovnaní s 0,5 % HDP v roku 2022). Predpokladá sa, že rozpočtové náklady na dočasnú ochranu pre vysídlené osoby z Ukrajiny sa v porovnaní s rokom 2022 zvýšia o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Napokon sa očakáva, že na saldo verejných financií v roku 2023 bude mať priaznivý vplyv postupné rušenie dočasných núdzových opatrení súvisiacich s ochorením COVID-19 vo výške 1,2 % HDP.

(20) Rada 12. júla 2022 odporučila Lotyšsku[20], aby prijalo opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby bol v roku 2023 rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky[21], pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Lotyšsko by malo byť pripravené prispôsobiť bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Krajine bolo zároveň odporučené, aby zvýšila verejné investície do zelenej a digitálnej

---

19 Tento údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

20 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2022 (Ú. v. EÚ C 334, 1.9.2022, s. 112).

21 Na základe prognózy Komisie z jari 2023 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP Lotyšska, ktorý sa používa na meranie zámerov fiškálnej politiky, v nominálnom vyjadrení odhaduje na 11,5 %.

transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(21) V prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 v kontexte vysokej inflácie expanzívne (–0,9 % HDP), pričom v roku 2022 boli zámery fiškálnej politiky neutrálne (0,0 % HDP). Očakáva sa, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,5 % HDP. To zahŕňa zníženie nákladov na cielené podporné opatrenia pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, o 0,4 % HDP. Zahrnuté sú tu aj vyššie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (o 0,1 % HDP). Expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov teda nie je spôsobený cielenou podporou pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí utekajúcich z Ukrajiny. Expanzívny rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) je spôsobený výdavkovými opatreniami zahrnutými v rozpočtovom balíku na rok 2023, ako je zvýšenie miezd administratívnych a zdravotníckych pracovníkov, dodatočné bežné výdavky na financovanie onkológie, vedy a výskumu a iné diskrečné bežné výdavky pre vnútroštátnu správu, ako aj vyššie výdavky na dôchodky a sociálne príspevky. Možno teda konštatovať, že predpokladaný rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov nie je v súlade s odporúčaním Rady. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ majú v roku 2023 predstavovať 2,2 % HDP, zatiaľ čo investície financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 1,0 percentuálneho bodu[22]. Lotyšsko teda plánuje financovať dodatočné investície prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, pričom sa predpokladá, že zachová investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Krajina plánuje financovať verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a do energetickej bezpečnosti, ako je nákup elektrických vozidiel pre verejnú dopravu, zlepšenie energetickej efektívnosti bytových domov a podnikateľských nehnuteľností, modernizácia prenosových a distribučných elektrizačných sústav, posilnenie schopnosti záchranných služieb reagovať, centralizácia riadenia digitálnych platforiem a systémov vo verejnom sektore, rozvoj digitálnych zručností a digitalizácia procesov v podnikoch, rozvoj širokopásmovej infraštruktúry, ako aj podpora digitalizácie v sektore vzdelávania, pričom tieto opatrenia sú vo veľkej miere financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ.

(22) Podľa programu stability sa očakáva, že deficit verejných financií v roku 2024 klesne na úroveň 2,5 % HDP. V poklese v roku 2024 sa odzrkadľuje najmä postupné rušenie podporných opatrení na zmiernenie vplyvu vysokých cien energie, absencia bežných výdavkov súvisiacich s pandémiou COVID-19 a ukončenie investícií na podporu obnovy po pandémii v roku 2023. V programe sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa koncom roka 2024 mierne zvýši na 39,7 %. Na základe opatrení

[22] Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 1,7 percentuálneho bodu HDP, keďže prognóza Komisie na rok 2023 nezahŕňa vytvorenie zásob zemného plynu pre bezpečnosť dodávok energie a vojenskú pomoc Ukrajine.

v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2023 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2024 na úrovni 2,7 % HDP. To je v súlade s deficitom, ktorý sa predpokladá v programe. V prognóze Komisie z jari 2023 sa predpokladá vyšší pomer dlhu verejnej správy k HDP, a to na úrovni 40,5 % koncom roka 2024, čo je spôsobené najmä nižším rastom nominálneho HDP.

(23) V programe stability sa predpokladá postupné ukončenie všetkých podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024. Komisia takisto predpokladá úplné ukončenie podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024. Vychádza sa pritom z predpokladu, že ceny energie nezačnú opäť rásť.

(24) V nariadení Rady (ES) č. 1466/97 sa požaduje ročné zlepšenie štrukturálneho rozpočtového salda smerom k strednodobému cieľu o referenčnú hodnotu na úrovni 0,5 % HDP[23]. Vzhľadom na aspekty fiškálnej udržateľnosti[24] a potrebu znížiť deficit pod referenčnú hodnotu 3 % HDP by bolo vhodné, aby sa v roku 2024 štrukturálne saldo zlepšilo aspoň o 0,5 % HDP. V záujme zabezpečenia takéhoto zlepšenia by rast čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov[25] v roku 2024 nemal presiahnuť 3,0 %, ako sa uvádza v tomto odporúčaní. Prispeje to aj k zníženiu jadrovej inflácie, ktorá je výrazne nad priemerom eurozóny a ktorá by mohla viesť k strate konkurencieschopnosti, ak bude pretrvávať. Zároveň by sa mali postupne zrušiť zostávajúce podporné opatrenia v oblasti energetiky (ktoré Komisia v súčasnosti odhaduje na 1,0 % HDP v roku 2023), a to v závislosti od vývoja na trhu s energiou a počnúc najmenej cielenými opatreniami, a súvisiace úspory by sa mali použiť na zníženie deficitu verejných financií. Na základe odhadov Komisie by to v roku 2024 viedlo k rastu čistých primárnych výdavkov, ktorý by bol pod odporúčanou maximálnou mierou rastu. Okrem toho podľa prognózy Komisie z jari 2023 rast čistých primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 nie je v súlade s odporúčaním Rady. Ak sa to potvrdí, bol by vhodný nižší rast čistých primárnych výdavkov v roku 2024.

(25) V prognóze Komisie z jari 2023 sa očakáva, že za predpokladu nezmenených politík budú čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 rásť na úrovni 1,3 %, čo je pod odporúčanou mierou rastu.

(26) Podľa programu sa očakáva, že verejné investície sa zvýšia z 5,5 % HDP v roku 2023 na 6,1 % HDP v roku 2024. To odzrkadľuje vyššie investície financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj vyššie investície financované z prostriedkov EÚ, a to aj prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

---

[23] Pozri článok 5 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97, v ktorom sa takisto vyžaduje úprava vo výške viac ako 0,5 % HDP pre členské štáty s verejným dlhom presahujúcim 60 % HDP alebo s výraznejšími rizikami v oblasti udržateľnosti dlhovej služby.

[24] Komisia odhadla, že na udržanie verejného dlhu na obozretnej úrovni v strednodobom horizonte bude Lotyšsko potrebovať priemerný ročný nárast štrukturálneho primárneho salda vo vyjadrení ako podiel na HDP vo výške 0,0 percentuálneho bodu. Tento odhad bol založený na prognóze Komisie z jesene 2022. Východiskovým bodom pre tento odhad bol predpokladaný deficit verejných financií a verejný dlh na rok 2024, pričom sa predpokladalo zrušenie podporných opatrení v oblasti energetiky v roku 2024.

[25] Čisté primárne výdavky sú vymedzené ako výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov bez diskrečných príjmových opatrení a bez úrokových výdavkov, ako aj výdavkov na cyklickú nezamestnanosť.

(27) V programe stability je načrtnuté strednodobé fiškálne smerovanie do roku 2026. Podľa programu sa očakáva, že deficit verejných financií klesne na úroveň 2,2 % HDP v roku 2025, pričom do roku 2026 má klesnúť na 0,7 % HDP. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne v roku 2024 pod úroveň 3 % HDP a zostane pod úrovňou 3 % HDP aj v horizonte programu. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne z 39,7 % na konci roku 2024 na 38,9 % do konca roku 2026.

(28) Daňové príjmy Lotyšska vo vyjadrení ako podiel na HDP sú výrazne pod priemerom EÚ. Obmedzuje to poskytovanie verejných služieb, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany. Kapitál a majetok sú v porovnaní s priemerom EÚ pomerne nedostatočne zdanené a ponúkajú potenciál na zvýšenie daňových príjmov. Lotyšsko okrem toho vyberá pomerne nízke príjmy zo zdaňovania práce napriek relatívne vysokým daňovým sadzbám. Z toho vyplýva, že treba pokračovať v úsilí o zlepšenie daňovej disciplíny a boj proti tieňovej ekonomike. Chudoba a nerovnosť sú naďalej vysoké, najmä v dôsledku nízkych výdavkov na sociálnu ochranu. Primeranosť záchrannej sociálnej siete sa zlepšila, ale riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia zostáva vysoké, najmä v prípade najzraniteľnejších osôb. Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia v starobe je najvyššie v EÚ (45,9 % v porovnaní s 19,5 % v EÚ v roku 2021) a zostáva veľmi vysoké aj v prípade ľudí so zdravotným postihnutím (41,2 % v porovnaní s 29,7 % v EÚ v roku 2021). Prístup k sociálnym službám založeným na individuálnych potrebách a ich kvalita sú naďalej problémom vzhľadom na nedostatok a vysokú pracovnú záťaž sociálnych pracovníkov, ako aj rozdiely medzi obcami. Systém dlhodobej starostlivosti je roztrieštený a vyznačuje sa obmedzeným pokrokom pri prechode z inštitucionálnej starostlivosti na domácu a komunitnú starostlivosť. Primeranosť a dostupnosť sociálneho bývania je obmedzená z dôvodu nedostatočného dlhodobého financovania. Verejné výdavky na zdravotnú starostlivosť vo vyjadrení ako podiel na HDP sú v porovnaní s priemerom EÚ nízke a v strednodobých rozpočtových plánoch sa očakáva ich zníženie, a to z 5,6 % HDP v roku 2022 na 3,6 % HDP v roku 2026 podľa programu stability na rok 2023. To je tiež výrazne pod úrovňou potrebného verejného financovania zdravotnej starostlivosti vo výške 6 % HDP do roku 2027, ako sa uvádza v usmerneniach politiky v oblasti verejného zdravia na roky 2021 – 2027. Hoci je tento pokles spôsobený najmä postupným ukončovaním dočasnej podpory v súvislosti s ochorením COVID-19, chýbajú aj plány na udržateľné financovanie zdravotnej starostlivosti. Lotyšsko okrem toho čelí nedostatku zdravotníckych pracovníkov, najmä zdravotných sestier, v dôsledku čoho dochádza k obmedzeniu včasného a rovnoprávneho prístupu k zdravotnej starostlivosti.

(29) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Lotyšska výrazne pokročilo. Lotyšsko predložilo jednu žiadosť o platbu, čo zodpovedá deviatim míľnikom v pláne, a výsledkom bolo vyplatenie prostriedkov v celkovej hodnote 201 miliónov EUR. V dôsledku objektívnych okolností súvisiacich so zvýšením cien energie a stavebných materiálov a s obmedzeniami dodávateľského reťazca z dôvodu agresie Ruska voči Ukrajine má Lotyšsko v úmysle predložiť zmeny plánu, ako aj kapitolu o REPowerEU s cieľom urýchliť dekarbonizáciu hospodárstva a znížiť závislosť od fosílnych palív. Rýchle začlenenie novej kapitoly o REPowerEU do plánu obnovy a odolnosti umožní financovať dodatočné reformy a investície na podporu strategických cieľov Lotyšska v oblasti energetiky a zelenej transformácie. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy

a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu, je naďalej dôležité systematické a účinné zapájanie miestnych a regionálnych orgánov, sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, čím sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(30) Komisia v roku 2022 schválila všetky programové dokumenty Lotyšska v oblasti politiky súdržnosti. Kľúčom k dosiahnutiu zelenej a digitálnej transformácie, zvýšeniu hospodárskej a sociálnej odolnosti a dosiahnutiu vyváženého územného rozvoja v Lotyšsku je pokračovanie v urýchlenom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní synergií a komplementárnosti s plánom obnovy a odolnosti vrátane kapitoly o REPowerEU.

(31) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktoré sú nastolené v pláne obnovy a odolnosti, Lotyšsko čelí viacerým ďalším výzvam spojeným s prístupom k finančným prostriedkom, energetikou a zelenou transformáciou.

(32) Úverový tok v súkromnom sektore dosiahol v roku 2021 úroveň 1 % HDP, čo bolo výrazne pod mierou rastu hospodárstva. To vedie k ďalšiemu zníženiu dlhu súkromného sektora, ktorý patrí medzi najnižšie v EÚ. Tento slabý rast úverov do určitej miery odzrkadľuje slabý dopyt, ale je ovplyvnený aj viacerými výzvami na strane ponuky. Pre malé a stredné podniky je mimoriadne ťažké získať úver. Čiastočne je to spôsobené ich vyšším úverovým rizikom, ale aj vysokými nákladmi na úvery a byrokraciou. Okrem toho nedostatočná likvidita aktív, ktoré sú k dispozícii pre kolaterál, spôsobuje, že je mimoriadne ťažké získať úver mimo regiónu Rigy, v dôsledku čoho vzniká významná prekážka pre poskytovanie hypotekárnych úverov aj úverov pre podniky. Politické úsilie sa zameriava najmä na podporu poskytovania úverov ich kombinovaním s verejnými grantmi. To však prináša značné náklady pre štátny rozpočet, a preto nejde o udržateľný spôsob podpory poskytovania úverov. Zmiernenie obmedzení poskytovania úverov si vyžaduje všeobecné zlepšenie transparentnosti a dôvery v podnikateľské prostredie vrátane zníženia veľkosti tieňovej ekonomiky. Okrem toho by sa vďaka zlepšeniu procesu platobnej neschopnosti s cieľom dosiahnuť vysokú mieru reštrukturalizácie podnikov a prípadne vyššie miery návratnosti úverov znížili vnímané riziká bánk a posilnilo poskytovanie úverov. Cielené systémy úverov a záruk by mohli pomôcť znížiť riziká likvidity, ktorým čelia banky pri prijímaní kolaterálu na pomerne nelikvidných trhoch. Systémy verejných úverov pre strategicky dôležité investičné oblasti, ako je zelená transformácia a regionálny rozvoj, by mohli zvýšiť účinnú hospodársku súťaž na bankovom trhu alebo vyplniť medzeru na trhu, kde je bankové financovanie buď príliš nákladné, alebo nie je k dispozícii. Okrem toho systémy poskytovania verejných záruk a úverov ponúkajú omnoho nákladovo efektívnejší spôsob podpory súkromných pôžičiek ako grantové schémy. Okrem prekážok bankového financovania je lotyšský trh s alternatívnymi zdrojmi financovania nedostatočne rozvinutý a má potenciál zlepšiť prístup podnikov k finančným prostriedkom.

(33) Lotyšsko zabezpečilo svoju nezávislosť od ruského plynu v nadväznosti na rozhodnutie parlamentu z júla 2022 zastaviť od 1. januára 2023 nákup ruského zemného plynu. Domáci dodávatelia plynu dokázali nájsť alternatívne zdroje zemného plynu vďaka dovozu skvapalneného zemného plynu (LNG) z litovského terminálu LNG v Klaipede a nového fínskeho terminálu LNG v Inkoo. Súčasná situácia ukázala, že treba urýchliť zavádzanie zariadení na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie, ktorého tempo je v súčasnosti pomalé. Lotyšsko má jeden z najvyšších podielov energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ, hoci v rokoch 2020 až 2021

stagnoval. Lotyšsku by prospelo zrýchlenie úsilia o využívanie veternej a slnečnej energie. Ide o najschodnejšie a najdlhodobejšie riešenie, ako zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie. Plán obnovy a odolnosti Lotyšska už obsahuje opatrenia na odstránenie regulačných prekážok využívania veternej energie na pevnine. Mohlo by sa však vyvinúť ďalšie úsilie na urýchlenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov na výrobu elektriny, vykurovanie a chladenie. To by zahŕňalo modernizáciu elektrizačnej sústavy, podporu decentralizovanej výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov, flexibilitu elektrizačnej sústavy (riadenie odberu a skladovanie), ďalšie zlepšenie postupov udeľovania povolení a vytvorenie právneho rámca a stimulov na podporu energetických spoločenstiev. Dokončením synchronizácie Lotyšska s elektrizačnou sústavou EÚ by sa zvýšila prenosová kapacita, aby sa do sústavy mohol začleniť rastúci podiel obnoviteľných zdrojov energie na mori a na pevnine. Lotyšská elektrická sieť zostáva podobne ako v iných pobaltských členských štátoch vystavená riziku, keďže je synchronizovaná s elektrickou sieťou BRELL (Bielorusko, Rusko, Estónsko, Litva a Lotyšsko). Regionálna synchronizácia elektrizačnej sústavy so zvyškom EÚ napreduje, je však ešte potrebné ju dokončiť. Na tento účel je potrebná spolupráca s Estónskom a Litvou. Spotreba zemného plynu v Lotyšsku klesla v období od augusta 2022 do marca 2023 o 30 % v porovnaní s priemernou spotrebou plynu za rovnaké obdobie v predchádzajúcich piatich rokoch, čím krajina predstihla stanovený cieľ zníženia (15 %). Lotyšsko by mohlo pokračovať v úsilí o dočasné zníženie dopytu po plyne až do 31. marca 2024[26].

(34) Lotyšsko by malo urýchliť svoje úsilie o rozšírenie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti s cieľom dekarbonizovať svoj fond budov, ako aj dopravu a priemysel a zaviesť nové finančné a podporné opatrenia na dosiahnutie cieľov renovácie v rámci svojej dlhodobej renovačnej stratégie.

(35) Nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností v odvetviach a povolaniach, ktoré sú kľúčové pre zelenú transformáciu, vrátane výroby, zavádzania a údržby emisne neutrálnych technológií, vytvára prekážky pri prechode na emisne neutrálne hospodárstvo. Kľúčom k zníženiu nedostatku požadovaných zručností a podpore začleňovania a prerozdelenia pracovnej sily sú kvalitné systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré reagujú na meniace sa potreby trhu práce, a cielené opatrenia na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu. S cieľom uvoľniť nevyužitú ponuku pracovnej sily musia byť tieto opatrenia dostupné najmä pre jednotlivcov a v tých odvetviach a regiónoch, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou. V roku 2022 bol v Lotyšsku zaznamenaný nedostatok pracovnej sily v 25 zo 436 povolaní, ktoré si vyžadujú osobitné zručnosti alebo znalosti súvisiace so zelenou transformáciou, vrátane elektrikárov a strojných inžinierov. Nedostatok pracovnej sily bol hlásený ako faktor, ktorý obmedzil výrobu v priemysle a stavebníctve.

(36) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2023 a jej stanovisko[27] je zohľadnené v odporúčaní 1, ktoré je uvedené ďalej.

(37) Vzhľadom na úzke prepojenie medzi hospodárstvami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti, s cieľom i) zachovať v roku 2023 udržateľnosť dlhovej služby a zdržať sa

[26] Nariadenie Rady (EÚ) 2022/1369 a nariadenie Rady (EÚ) 2023/706.

[27] Podľa článku 5 ods. 2 a článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

širokej podpory celkového dopytu, lepšie zacieliť fiškálne opatrenia prijaté s cieľom zmierniť vplyv vysokých cien energie a zvážiť primerané spôsoby postupného ukončovania podpory, keď tlaky na ceny energie poľavia; ii) udržať vysokú mieru verejných investícií a podporovať súkromné investície v snahe napomôcť zelenej a digitálnej transformácii; iii) podporovať taký vývoj v oblasti miezd, ktorý by zmiernil stratu kúpnej sily a zároveň obmedzil druhotné účinky na infláciu, ďalej zlepšiť aktívne politiky trhu práce a riešiť nedostatok požadovaných zručností; iv) zlepšiť podnikateľské prostredie a zabezpečiť, aby energetická podpora pre podniky bola nákladovo efektívna, dočasná, cielená na životaschopné podniky a aby sa v dôsledku nej nevytrácala motivácia realizovať zelenú transformáciu, a v) zachovať makrofinančnú stabilitu a monitorovať riziká pri súčasnom ďalšom úsilí o dobudovanie bankovej únie. V prípade Lotyšska odporúčania 1, 2, 3 a 4 prispievajú k vykonávaniu prvého, druhého, tretieho a štvrtého odporúčania pre eurozónu,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko v rokoch 2023 a 2024 prijalo opatrenia s cieľom:

1. zrušiť platné podporné opatrenia v oblasti energetiky do konca roka 2023 a použiť súvisiace úspory na zníženie deficitu verejných financií; ak by si obnovené zvyšovanie cien energie vyžadovalo podporné opatrenia, zabezpečiť, aby boli zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, fiškálne dostupné a aby sa zachovali stimuly na úsporu energie;

   zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením nominálneho zvýšenia čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 najviac na 3,0 %;

   zachovať verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečiť účinné čerpanie grantov z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu;

   v období po roku 2024 pokračovať v realizácii strednodobej fiškálnej stratégie postupnej a udržateľnej konsolidácie v kombinácii s investíciami a reformami vedúcimi k vyššiemu udržateľnému rastu s cieľom dosiahnuť obozretnú strednodobú fiškálnu pozíciu;

   rozšíriť zdaňovanie vrátane zdaňovania majetku a kapitálu a posilniť primeranosť zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany;

2. pokračovať v stabilnom vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti a urýchlene sfinalizovať kapitolu o REPowerEU s cieľom čo najskôr začať s jej vykonávaním; pokračovať v rýchlom vykonávaní programov politiky súdržnosti pri súčasnom zachovaní komplementárnosti a synergií s plánom obnovy a odolnosti;

3. zlepšiť prístup malých a stredných podnikov k finančným prostriedkom prostredníctvom systémov poskytovania verejných úverov a záruk zameraných na uľahčenie investícií strategického významu, najmä v oblastiach zelenej transformácie a regionálneho rozvoja;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, najmä veternej energie na pevnine a na mori, ako aj slnečnej energie, a posilnením opatrení v oblasti energetickej efektívnosti, napr. prostredníctvom nového financovania a podporných opatrení na splnenie cieľov dlhodobej renovačnej stratégie; zabezpečiť dostatočnú kapacitu prepojení s cieľom zvýšiť bezpečnosť dodávok a pokračovať v synchronizácii s elektrizačnou sústavou EÚ; zintenzívniť politické úsilie zamerané na poskytovanie a nadobúdanie zručností potrebných na zelenú transformáciu.

V Bruseli

*Za Radu*
*predseda/predsedníčka*